

Тенденції модернізації змісту та форм організації науково-дослідницької роботи студентів

Борисенко Л.Л., канд. пед. наук, доцент, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Анотація. В статті розглянуто тенденції модернізації змісту та форм організації науково-дослідницької роботи студентів на основі інтеграції навчальної і наукової діяльності викладачів і студентів.

Ключові слова: науково-дослідницька робота студентів (НДРС), тенденції модернізації змісту та форм організації НДРС.

Abstract. The paper focuses on the modernization tendencies of the contents and forms of organization of students' scientific and research activity based on the integration of educational and scientific activity of students and teachers.

Key words: students' scientific and research activity (SSRA), modernization tendencies of the contents and forms of organization of SSRA.

Становлення ери знаннєвої економіки змінює функції освітніх організацій, зміщує акценти у забезпеченні інноваційного процесу і надає особливу роль вищим навчальним закладам. Інноваційна природа економічних процесів нової епохи вимагає інтеграції освіти й науки, яку мають забезпечити дослідницькі університети, на які покладається завдання не тільки підготовки фахівців нового покоління, але й відводиться роль центру серйозних фундаментальних і прикладних досліджень. Набуття університету статусу дослідницького викликає необхідність забезпечення ефективності проведення науково-дослідницької роботи, що проявляється передусім у суспільному визнанні результатів проведених досліджень, а також підвищенні прикладної значущості наукових здобутків викладачів і студентів.

Незважаючи на чисельність захищених дисертацій і магістерських дипломних робіт в економічних університетах України, рівень фундаментальної і практичної цінності їх результатів залишається недостатнім. На підтвердження цього свідчать невітніші показники затребуваності теоретичних здобутків науково-педагогічних працівників економічних університетів, низька комерціалізація їх методичних розробок, епізодичність реального впровадження у практику діяльності підприємств теоретико-методичних рекомендацій щодо підвищення

ефективності управління функціонуванням і розвитком підприємств, а також залучення фахівців університету як експертів при обговоренні і ухваленні важливих економічних рішень у країні [1]. Зрозуміло, що зміна цієї ситуації справа не одного дня. Трансформація освіти і науки потребують серйозних інвестиційних ресурсів, які посилили б мотивацію учасників і забезпечили результативність науково-дослідної роботи університетів. Проте маємо констатувати, що одним з чинників ефективної університетської науки є організаційна архітектоніка дослідницької роботи, яка має забезпечити синергетичний ефект навчальної і наукової діяльності як викладачів, так і студентів. Спираючись на ключові функції дослідницького університету як генератора нових знань, вважаємо, що система організації науково-дослідної роботи викладачів, аспірантів і студентів у ВНЗ потребує суттєвих змін. Ця робота має бути підпорядкована (не формально, а реально!) ключовим науковим завданням університету і кафедр, які визначені у відповідних п'ятирічних планах, і будуватися на принципах створення проектних дослідницьких груп. Відповідно до наукових завдань і сформованих проектно-дослідницьких груп, вважаємо за необхідне залучати всіх студентів до виконання окремих наукових завдань, які мають бути предметом дослідження їх курсових і дипломних робіт.

Спираючись на досвід організації керівництва курсовими, а також дисертаційними роботами на кафедрі педагогіки та психології у Київському національному економічному університеті ім. Вадима Гетьмана, вважаємо доцільним для підвищення якості проведення науково-дослідницької роботи та результативності досліджень, – обмежити вибір тем курсових робіт студентів та дисертаційних робіт аспірантів науковими інтересами і стратегічними завданнями кафедри. Аспіранти і студенти обираючи тему дослідження, мають обирати напрям дослідження і проектну групу, спільно з якою вони будуть проводити наукову роботу.

Така система організації науково-дослідної роботи студентів потребує модернізації її змісту та форм. Розглянемо ці тенденції.

1. Формування проектних команд навколо провідних науковців, які очолюють наукові напрями, формують власні наукові школи, що сприятиме активному спілкуванню викладачів, аспірантів і студентів, зростанню мотивації спільної роботи студентів молодших і старших курсів у межах поставлених наукових завдань.

2. Посилення як теоретичної, так і прикладної значущості дослідницької

роботи. Студенти молодших курсів можуть залучатися до проведення аналітичної роботи над базами даних, узагальнення інформації, проведення експериментальних робіт; студенти старших курсів до перевірки робочих гіпотез, апробації методичних розробок, які розробляються аспірантами і доцентами в межах обраної теми дослідження. Таке наукове партнерство має формувати наукову культуру відкритого спілкування, активного прирощення і генерування нових знань, спрямованості на результативність дослідницької роботи. Спільна робота у проектах сприятиме підвищенню якості дослідницької роботи студентів шляхом залучення їх до бази кафедральних розробок і колосальної сфери прихованих знань окремих викладачів, трансфер яких можливий лише за умов використання інструментів передачі некодифікованих знань (міні-конференції, круглі столи, презентації і обговорення та експертні оцінки результатів окремих етапів дослідницької роботи у проектних групах).

3. Посилення практичної спрямованості наукових досліджень внаслідок концентрації зусиль групи дослідників на конкретних освітніх, виробничих проблемах, проведення комплексних дослідницьких проектів, що потребують збору та обробки значних масивів інформації (анкетування, опитування), порівняльного аналізу дієвості методів; критеріально-діагностичного інструментарію дослідження [2].

4. Вдосконалення системи контролю та об'єктивності оцінювання науково-дослідної роботи студентів, якості індивідуальних наукових результатів, їхнього персонального внеску в розробку наукового проекту чи прикладного дослідження; розробка методики ідентифікації авторських здобутків.

5. Формування наукових шкіл, формалізації і кодифікації бази знань за всіма напрямками досліджень, що проводять фахівці кафедри і університету, а також посилення методологічного базису подальших досліджень.

6. Організація науково-дослідницької роботи в університетах з метою підготовки фахівця-дослідника якісно нового типу, що орієнтується в розмаїтті інноваційно-освітніх технологій, володіє інноваційним стилем мислення, здатний і готовий самостійно вирішувати серйозні дослідницькі завдання, який вирізняється оригінальним і високоефективним підходом до вирішення навчально-професійних завдань, має високий рівень відповідальності та досягає значних успіхів у професійній діяльності [3].

7. Створення такої інтенційної моделі університетської освіти, яка забезпечить реалізацію принципу «навчання через дослідництво» шляхом

формування дослідницьких умінь, організації навчально-пізнавальної та науково-дослідницької діяльності студентів, і тим самим сприятиме оволодінню науково-методологічною культурою майбутнього фахівця.

У пошуках вирішення означеної проблеми зроблено висновок, що квінтесенцією даного дослідження є такі вихідні наукові підходи та принципи організації науково-дослідної роботи майбутніх фахівців:

- застосування особистісно-орієнтованого підходу до організації науково-дослідницької діяльності майбутнього фахівця (аудиторної та позааудиторної), яка здійснюється в умовах інтелектуальної співтворчості в рамках загальних цілей, завдань і змісту НДРС з урахуванням індивідуальних особливостей студента;

- застосування інноваційно-орієнтованого підходу до організації науково-дослідницької діяльності майбутнього фахівця, що стимулює розвиток дослідницьких умінь, пошукової активності, орієнтує на формування готовності особистості до динамічних змін в соціумі, розвиток творчих здібностей, різних форм мислення, інноваційних якостей особистості.

- застосування принципу науковості (найважливішу роль відіграє логіка, зв'язки якої неодмінно мають знайти відображення в організації НДРС);

- застосування принципу інтеракції змісту науково-дослідницької діяльності на всіх етапах та організаційних рівнях з професійною підготовкою майбутніх фахівців;

- застосування принципу комплексності НДРС (послідовність і всебічність засвоєння та використання методів і технологій виконання наукових досліджень та реалізації їх результатів);

- застосування принципу оптимальності до запровадження нововведень у формах, методах та засобах пошуково-дослідницької діяльності студентів у ВНЗ.

Список літератури:

1. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення: Курс лекцій / А.С. Гальчинський. – К.: АДЕФ-Україна, 2010. — 572 с.
2. Науково-дослідницька діяльність студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-3023.html>
3. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / В.М. Литвин (кер.), В.П. Андрущенко, С. Довгий, В. Зайчук, В. Кремень [за заг. ред. В. Литвина. – 2-ге вид.]. – К. : Навчальна книга, 2003. – Кн. 2 : Освіта і наука: творчий потенціал державо- і культуротворення. – 672 с.